

ADAM SIKORA<sup>1</sup>

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu  
Wydział Teologiczny

## Chrzest jako źródło apostołstwa świeckich

---

Baptism as the source of lay apostolate

Sakrament chrztu jako pierwszy z sakramentów inicjacji chrześcijańskiej może być pojmowany na wiele sposobów i w wielu aspektach. Jednym z nich jest apostołstwo świeckich. Chcąc wydobyć treść i wartość tego pojęcia oraz jego związek z chrztem, należy zaprezentować sam chrzest jako włączenie w Kościół – wspólnotę z natury apostołską, chrzest jako akt uzdalniający świeckich do działań apostołskich i wreszcie jako obszar i naturę działań o charakterze apostołskim, do których uzdolnieni i wezwani są ludzie świeccy – na mocy i bazie chrztu. Jest to zagadnienie obecne w doktrynie i życiu Kościoła współczesnego, co znajduje wyraz w dokumentach soborowych i posoborowych.

### 1. WŁĄCZENIE W KOŚCIÓŁ JAKO WSPÓLNOTĘ APOSTOLSKĄ

Jednym z owoców chrztu jest włączenie w zbawczą wspólnotę Kościoła, która jest Mistycznym Ciałem Chrystusa (por. Rz 12,5). Stoi to w ścisłej korelacji z innymi skutkami chrztu, jakimi są uzyskanie godności dziecka Bożego i stanie

---

<sup>1</sup> Adam Sikora – ur. w 1957 r. w Kępnie. Kapłan archidiecezji poznańskiej. W latach 1976-1982 odbył studia teologiczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu i w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu, a następnie w latach 1986-1989 studia specjalistyczne z teologii moralnej na Akademii św. Alfonsa w Rzymie. W latach 1989-1997 wykładowca etyki i teologii moralnej na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu i prefekt w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu. Od 1997 r. adiunkt w Zakładzie Teologii Moralnej i Duchowości na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jest członkiem i wiceprzewodniczącym Komisji Bioetycznej przy Wielkopolskiej Izbie Lekarskiej.

się świątynią Ducha Świętego. Te skutki związane są z samym chrztem i dlatego dotyczą każdego ochrzczonego – niezależnie od kolejnych etapów czy stopni życia sakramentalnego.

Celem całej egzystencji świeckiego katolika jest dochodzenie do poznania radykalnej nowości chrześcijańskiej płynącej z Chrztu, sakramentu wiary po to, ażeby móc wypełniać swoje życiowe obowiązki zgodnie z otrzymanym od Boga powołaniem. Należy więc konkretnie i z bliska popatrzeć na trzy podstawowe aspekty owej chrześcijańskiej nowości, aby określić „sylwetkę” świeckiego. Chrzest odradza nas do życia dzieci Bożych, jednoczy nas z Jezusem Chrystusem i Jego Ciałem, którym jest Kościół, namaszcza w Duchu Świętym czyniąc każdego z nas duchową świątynią<sup>2</sup>.

Taki sposób widzenia chrztu i jego skutków ma bogate, biblijne uzasadnienie. Jezus mówi do Nikodema: „Zaprawdę, zaprawdę powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego” (J 3,5). Ten osobowy skutek chrztu, jakim jest nowe narodzenie, ma jednocześnie wymiar eklezjalny. Chrzest, nadając człowiekowi status dziecka Bożego, czyni go integralnym członkiem wspólnoty. „Wszystcyśmy, bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało” (1 Kor 12,13) i dlatego do wszystkich ochrzczonech adresowane są słowa apostoła: „Wy, przeto jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami” (1 Kor 12,27).

*Katechizm Kościoła katolickiego*, wskazując na naturę i skutki chrztu, zapowiada jednocześnie uzdolnienie i wezwanie, jakim obdarowany zostaje każdy ochrzczoney:

Chrzest święty jest fundamentem całego życia chrześcijańskiego, bramą życia w Duchu (*vitae spiritualis ianua*) i bramą otwierającą dostęp do innych sakramentów. Przez chrzest zostajemy wyzwoleni od grzechu i odrodzeni jako synowie Boży, stajemy się członkami Chrystusa oraz zostajemy wszczepieni w Kościół i stajemy się uczestnikami jego posłania. Chrzest jest sakramentem odrodzenia przez wodę i w słowie<sup>3</sup>.

Natura i godność chrześcijanina, będące owocem chrztu, są jednocześnie podstawą i źródłem chrześcijańskiego powołania, a ostatecznie całego życia chrześcijanina.

W sposób absolutnie konieczny łączą się tutaj dwa wymiary – chrystologiczny i eklezjologiczny – chrztu, jego natury i skutków. W cytowanej już adhortacji *Christifideles laici* Jan Paweł II, nawiązując do myśli św. Pawła, mówi o usynowieniu w Synu, które dokonuje się przez chrzest<sup>4</sup>. To usynowienie oznacza włączenie w mistyczne Ciało – Kościół, bo jak uczy św. Paweł: „wszyscy razem tworzymy jedno ciało w Chrystusie” (Rz 12,5).

<sup>2</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, Kraków 1996, 10.

<sup>3</sup> *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002, 1213

<sup>4</sup> Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, dz. cyt., 11.

Ten wielki dar jest jednocześnie powołaniem, bo – jak mówi Sobór Watykański II w Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* – ochrzczeni „dzięki otrzymanemu znamieniu przeznaczeni są do uczestnictwa w kulcie religii chrześcijańskiej i odrodzeni jako synowie Boży, zobowiązani są wyznawać przed ludźmi wiarę, którą otrzymali od Boga za pośrednictwem Kościoła”<sup>5</sup>.

Eklezjalny i apostołski wymiar chrztu widoczny jest od samego początku istnienia Kościoła. To w dzień pięćdziesiąticy św. Piotr mówi do zebranych słuchaczy, którzy czuli Boży dar i powołanie: „Nawróćcie się i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa na odpuszczenie grzechów waszych, a weźmiecie w darze Ducha Świętego” (Dz 2,38). Uwierzyć, nawrócić się, przyjąć chrzest, doświadczyć miłosierdzia, otrzymać dar Ducha Świętego – to składowe ludzkiego doświadczenia w spotkaniu z rodzącym się Kościołem. Te same składowe trzeba widzieć w doświadczeniu każdego ochrzczonego – niezależnie od wszelkich czasoprzestrzennych uwarunkowań.

Kiedy patrzy się na chrzest jako na źródło apostołskiego wymiaru chrześcijańskiego życia, podkreślić należy przede wszystkim cnotę wiary – w sposób oczywisty z chrztem związaną. Apostołowie udzielają chrztu każdemu, kto wierzy w Jezusa. Wyznanie wiary Kościoła staje się warunkiem udzielenia chrztu – niezależnie od wcześniejszego stanu ducha. Udzielają go Żydom bojącym się Boga i poganom. „Uwierz w Pana Jezusa, a zbawisz siebie i swój dom” mówi św. Paweł strażnikowi w Filipi, a ten „Natychmiast przyjął chrzest wraz z całym swym domem” (Dz 16,31-33).

Dlatego *Katechizm Kościoła katolickiego* uczy: „Chrzest jest sakramentem wiary. Wiara jednak potrzebuje wspólnoty wierzących. Każdy wierny może wierzyć jedynie w wierze Kościoła. Wiara wymagana do chrztu nie jest wiarą doskonałą i dojrzałą, ale zaczątkiem, który ma się rozwijać”<sup>6</sup>. Kościół jest wspólnotą wiary, to znaczy, że w nim człowiek obdarowany jest przez Boga tym darem, który dalej – w Kościele – rozwija się i pogłębia. To pokazuje chrzest jako początek apostołskiego oddziaływania wspólnoty Kościoła na poszczególnego jej członka, czyli apostołstwo wewnątrz Kościoła, wobec tych, którzy na mocy chrztu do niego należą. Charakterystyczne jest to, że podmiotem tego apostołstwa jest cały Kościół – w całej swej złożoności sakramentalnej i hierarchicznej.

Można więc powiedzieć, że adresatem apostołskiego oddziaływania są poszczególni członkowie Kościoła. Chrzest jako sakrament wiary sprawia, że ten, kto go przyjmuje, wyznaje, że ma wiarę, a równocześnie sakrament ten uczy go, jak ta wiara powinna wyglądać, jaki ma mieć kształt<sup>7</sup>. Uczy się tego właśnie we wspólnocie Kościoła.

<sup>5</sup> Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, w: tenże, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, 11.

<sup>6</sup> *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002, 1253.

<sup>7</sup> Por. W. Świerżawski, *Idźcie i nauczajcie udzielając chrztu. Sakrament chrztu*, Wrocław 1984, s. 147.

Apostolskie oddziaływanie wspólnoty Kościoła wobec ochrzczonego ma charakter permanentny. „U wszystkich ochrzczonych, dzieci i dorosłych, po chrzcie wiara powinna wzrastać. Dlatego co roku podczas Wigilii Paschalnej Kościół celebrytuje odnowienie przyrzeczeń chrztu. Przygotowanie do chrztu stawia człowieka jedynie na progu nowego życia. Chrzest jest źródłem nowego życia w Chrystusie; z niego wypływa całe życie chrześcijańskie”<sup>8</sup>. Pod pojęciem „całe życie chrześcijańskie” należy rozumieć zarówno życie w poszczególnych jego obszarach, jak i życie w jego wymiarze historycznym – koleje życia każdego ochrzczonego, jego życiową pielgrzymkę ku zbawczej pełni.

Chrzest włącza w Kościół jako Lud Boży.

Ze źródeł chrzcielnych rodzi się jedyny Lud Boży Nowego Przymierza, który przekracza wszystkie naturalne lub ludzkie granice narodów, kultur, ras i płci: „Wszyscyśmy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, aby stanowić jedno Ciało” (1 Kor 12,13). Ochrzczeni stali się „żywymi kamieniami”, „budowani jako duchowa świątynia, by stanowić święte kapłaństwo” (1 P 2,5)<sup>9</sup>.

W ten sposób staje przed nami temat tożsamości ochrzczonego wynikającej z sakramentalnej wspólnoty z Chrystusem nawiązywanej i realizowanej w Kościele. Przynależność do Kościoła oznacza także przyjęcie na siebie jego misji, która z istoty jest misją ewangelizacyjną. Jest to sięgnięcie do czegoś, co można nazwać ukazaniem „ontologicznych podstaw ewangelizacji”<sup>10</sup>. Zwraca na to uwagę Paweł VI, podkreślając istotny związek między „Chrystusem, Kościołem i ewangelizacją”<sup>11</sup>. Dla poszczególnego człowieka związek ten zaczyna istnieć i realizuje się na mocy chrztu.

## 2. UDZIAŁ W GODNOŚCI I MISJI CHRYSYTUSA

Jeżeli apostołstwo świeckich jest potwierdzeniem i spełnieniem natury chrześcijanina określonej przez chrzest, to należy postawić pytanie o najważniejszy dla apostołstwa element tej natury. Jest nim niewątpliwie udział w godności i urzędzie Chrystusa. W Adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II przypomina i podkreśla udział ludzi świeckich w potrójnym urzędzie Jezusa Chrystusa<sup>12</sup>. Jest to kolejny aspekt, a przede wszystkim owoc chrztu, znaczący dla widzenia tego sakramentu jako źródła i podstawy apostołstwa świeckich.

W sakramencie chrztu świeccy otrzymują, w sobie właściwym wymiarze, udział w potrójnym urzędzie Jezusa Chrystusa: kapłańskim, prorockim i królew-

<sup>8</sup> *Katechizm Kościoła katolickiego*, dz. cyt., 1254.

<sup>9</sup> Tamże, dz. cyt., 1267-1268.

<sup>10</sup> J. Gocko, *Kościół obecny w świecie – postawy do świata*, Lublin 2003, s. 326.

<sup>11</sup> Paweł VI, Adhortacja apostołska *Evangelii nuntiandi*, Watykan 1976, 28.

<sup>12</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 14.

skim. Jan Paweł II podkreśla, że świadomość tego udziału była zawsze obecna w żywej tradycji Kościoła. Przytacza w swoim dokumencie komentarz św. Augustyna do Psalmu 26:

Dawid namaszczony bowiem został na króla. Wówczas namaszczano jedynie królów i kapłanów. Dwie osobistości namaszczano w owych czasach. Dwie osoby zapowiadały jednego przyszłego króla i kapłana, dwa urzędy jednego Chrystusa. Nazwa Chrystus pochodzi od krzyżma. I nie tylko jego głowa została namaszczona, ale również i ciało, czyli my wszyscy [...]. Tak, więc namaszczenie odnosi się do wszystkich chrześcijan. Natomiast pierwotnie, za czasów Starego Testamentu dotyczyło tylko dwóch osób. Stąd też widoczną jest rzeczą, iż my wszyscy jesteśmy ciałem Chrystusa, ponieważ wszyscy jesteśmy namaszczeni. W nim jesteśmy zarówno oddani Chrystusowi, jak też sami jesteśmy Chrystusem, ponieważ w pewnym stopniu stanowimy całego Chrystusa, głowę i ciało<sup>13</sup>.

Taki sposób widzenia godności uzyskanej przez chrześcijanina na chrzcie zakłada uprzednie widzenie Chrystusa jako Kapłana. Kapłaństwo Chrystusa ma przede wszystkim wymiar ofiarniczy. „Ze względu na swoje kapłaństwo Jezus samego siebie wydał na krzyżu i nieustannie ofiarowuje się w Eucharystii na chwałę Ojca, dla zbawienia ludzkości”<sup>14</sup>.

Jeżeli chrzest jest włączeniem człowieka w misterium paschalne, to znaczy, że staje się on uczestnikiem ofiarnego aktu Chrystusa. Dlatego papież stwierdza: „Ludzie świeccy uczestniczą w urzędzie kapłańskim Chrystusa, gdyż jako wcieleni przez Chrzest w Chrystusowe Ciało łączą się z Nim w tej ofierze, ofiarowując siebie samych i wszystkie swoje uczynki (por. Rz 12,1-2)”<sup>15</sup>.

Powstaje pytanie o apostołski charakter duchowych ofiar składanych przez świeckich, żyjących w sakramentalnej komunii z Chrystusem. Odpowiedź na to pytanie wymaga sprecyzowania, czym właściwie jest apostołat i apostołstwo. Apostołat jest to „uczestnictwo w boskim posłannictwie Jezusa Chrystusa, mającym na celu przekazanie człowiekowi egzystencji nadprzyrodzonej”<sup>16</sup>. Posłannictwo Chrystusa spełnione zostało przede wszystkim przez Jego zbawczą mękę. Dlatego ten, kto powołany jest do kontynuacji i głoszenia dzieła Chrystusa, wezwany jest jednocześnie do włączenia się w Jego Ofiarę. Tak rozumiany apostołat jest ontyczną podstawą apostołstwa pojmowanego jako działalność – w tym wypadku świeckich – mającą na celu faktyczne i skuteczne kontynuowanie misji Chrystusa<sup>17</sup>.

Zbawcza ofiara Chrystusa na krzyżu, dzisiaj uobecniania sakramentalnie w Eucharystii, jest doskonałym i ostatecznym spełnieniem dzieła odkupienia i uświę-

<sup>13</sup> Św. Augustyn, *Objaśnienia psalmów*, XXVI, II, 2: CCL 38, 1545, cyt. za Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 14.

<sup>14</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 14

<sup>15</sup> Tamże.

<sup>16</sup> A. Szafranski, *Apostołat*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 1985, vol. 1, s. 798.

<sup>17</sup> Por. R. Łukaszyk, *Apostołstwo świeckich*, w: *Encyklopedia katolicka*, dz. cyt., s. 831.

cenia człowieka. Ten sakramentalny charakter pozwala każdemu człowiekowi, który jest również sakramentalnie zjednoczony z Chrystusem przez chrzest, współuczestniczyć w tym dziele. Dla faktycznej, „apostolskiej” skuteczności i zbawczego znaczenia tego współofiarowania się świeckiego, uczestniczącego w kapłaństwie Chrystusa, nie jest konieczna ani zewnętrzna deklaracja, ani proklamacja tego faktu wobec innych. Konieczny i wystarczający jest duchowy akt ochrzczonego. Jest to tym bardziej znaczące w dobie sprowadzania apostołstwa do zewnętrznej aktywności członków wspólnoty Kościoła, a w konsekwencji widzenia natury jego posłannictwa. Dlatego Sobór Watykański II mówi: „Wszystkie [...] ich uczynki, modlitwy i apostolskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie znoszone, stają się duchowymi ofiarami miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. 1 P 2,5)”<sup>18</sup>.

Apostolstwo jest misją: „Idźcie i głosście” (Mt 10,7). Dlatego w apostołstwo wpisane jest obdarowanie świeckich udziałem w prorockiej godności Chrystusa.

Udział w prorockim urzędzie Chrystusa, który zarówno świadectwem życia, jak mocą słowa ogłosił Królestwo Ojca, uprawnia i zobowiązuje świeckich do tego, by z wiarą przyjęli Ewangelię i głosili ją słowem i czynem, demaskując śmiało i odważnie wszelkie przejawy zła. Zjednoczeni z Chrystusem, „wielkim prorokiem” (por. Łk 7,16), ustanowieni w Duchu Świętym „świadkami” zmartwychwstałego Chrystusa, świeccy otrzymują udział zarówno w nadprzyrodzonym zmyśle wiary Kościoła, który nie może w niej zbłądzić jak i w łasce słowa (por. Dz 2,17-18; Ap 19,10). Winni oni zabiegać o to, by nowość i moc Ewangelii jaśniała w ich życiu codziennym, rodzinnym i społecznym, oraz cierpliwie i odważnie, pośród sprzeczności współczesnych czasów, dawać wyraz nadziei na przyszłą chwałę także przez formy życia świeckiego<sup>19</sup>.

Ten wymiar apostołstwa świeckich wynikający z chrztu ma niewątpliwie bardziej „zewnętrzny” charakter i wymaga komunikacji z tymi i wobec tych, którym się apostołuje. Świadectwo życia chrześcijańskiego, a zwłaszcza słowo będące orędziem Dobrej Nowiny, wymaga wyraźnie ukonstytuowanych relacji apostoła z adresatami ich działalności. Nie można wykluczyć gorzkiego doświadczenia odrzucenia i strąśnięcia prochu z nóg (por. Mt 10,14), co może się także stać przedmiotem duchowej ofiary, którą jest gorycz i rozczarowanie odrzuceniem.

Wierni świeccy, jako członkowie Ludu Bożego, cieszą się zmysłem wiary, który gwarantuje właściwą jakość ich świadectwa i słowa. „Funkcja prorocka, czyli nauczycielska, wyraża uczestnictwo w Chrystusowym głoszeniu Objawie-

<sup>18</sup> Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, w: tenże, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, dz. cyt., 34.

<sup>19</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 35.

nia Bożego, a także wezwanie do dawania świadectwa Chrystusowi przez świeckich chrześcijan słowem i czynem”<sup>20</sup>.

Trzecią godnością, w której wierny świecki uzyskuje udział przez chrzest, a która decyduje o jego wezwaniu do apostołstwa, jest królewskość Chrystusa. Urząd królewski daje ludziom świeckim uczestnictwo w tej mocy, dzięki której zmartwychwstały Chrystus wszystko ku sobie pociąga:

Z tytułu swej przynależności do Chrystusa, Pana i Króla wszechświata, świeccy uczestniczą także w Jego urzędzie królewskim i są przez Niego wezwani do służenia Królestwu Bożemu i do jego rozszerzania w dziejach. Ludzie ci przeżywają swą chrześcijańską królewskość przede wszystkim poprzez duchową walkę, ażeby pokonać w sobie królestwo grzechu (por. Rz 6,12), a następnie poprzez dar z siebie, aby w miłości i sprawiedliwości służyć Jezusowi, który jest obecny we wszystkich braciach, a zwłaszcza najmniejszych (por. Mt 25,40)<sup>21</sup>.

Tak określona natura „królewkości” zawiera dwa zasadnicze aspekty. Pierwszym jest zbawczy wymiar widoczny w walce z grzechem, który panuje w „naszym ciele” (por. Rz 6,12), a to oznacza dążenie do pełnego udziału w królestwie Bożym. Taki sposób widzenia udziału w królewskiej godności Chrystusa odpowiada na możliwe zredukowanie apostołstwa wyłącznie do działań wobec innych. Podstawowym warunkiem autentyczności i skuteczności apostołstwa jest świętość samego apostoła. Królewska godność Chrystusa, w której uczestniczy ochrzczony, oznacza przede wszystkim jego osobiste odrodzenie, a właściwie nowe narodzenie. W ten sposób otrzymujemy zintegrowany obraz chrześcijanina, którego osobowa konstytucja uzyskana przez chrzest owocuje zaangażowaniem i skutecznością w wymiarze apostołskim.

Drugim obliczem uczestnictwa w królewskiej godności Chrystusa jest królowanie przez służbę braciom, z którymi utożsamia się Chrystus (por. Mt 25,40). Ten bardziej oczywisty wymiar królowania musi także być zintegrowany z apostołstwem. Pojawia się ryzyko prostego aktywizmu, a w rezultacie, sprowadzenie Kościoła do roli instytucji społecznej czy charytatywnej. Trzeba więc zachować zbawczą wartość ziemskiej aktywności. Dlatego Jan Paweł II stwierdza:

Ale w szczególny sposób świeccy są wezwani do tego, by przywracać stworzeniu całą jego pierwotną wartość. Oni bowiem, poddając stworzenie prawdziwemu dobru człowieka poprzez działalność wspieraną życiem łaski, uczestniczą w sprawowaniu owej władzy, na mocy której Zmartwychwstały Jezus przyciąga wszystkie rzeczy do siebie i poddaje je, jak i siebie samego, Ojcu, aby Bóg był wszystkim we wszystkich<sup>22</sup>.

Dlatego można powiedzieć, że

<sup>20</sup> Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, dz. cyt., 34.

<sup>21</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 14

<sup>22</sup> Tamże, 14.

funkcja królewska łączy się z ostatecznym wynikiem Chrystusowego pośrednictwa, jakim jest panowanie Boże, niosące człowiekowi zbawienie. Niesie ono ze sobą przewyciężenie grzechu w sobie samym i tworzących środowisko życia człowieka strukturach oraz *consecratio mundi* przez podejmowanie wszelkiej doczesnej działalności zgodnie z zamysłem Bożym<sup>23</sup>.

Takie ujęcie jest oczywistą kontynuacją myśli soborowej, powtórzonej później przez *Katechizm Kościoła katolickiego*<sup>24</sup>, gdzie stwierdza się, że tożsamość świeckich wyrasta z chrztu i bierzmowania, dzięki czemu, włączeni we wspólnotę Ludu Bożego, uczestniczą we właściwy sposób w potrójnej władzy Chrystusa<sup>25</sup>.

### 3. ROZMAITOŚĆ OBSZARÓW APOSTOLSTWA ŚWIECKICH

Chrzest włącza człowieka we wspólnotę Kościoła i daje mu udział w potrójnej godności Chrystusa. To staje się źródłem i podstawą powołania każdego ochrzczonego do apostołstwa. Mówiąc o chrzcie jako źródle apostołstwa świeckich, nie sposób pominąć zagadnienia realizowania tego powołania, jego obszarów i specyfiki. Nie jest to bezpośrednio „źródłowe” ujęcie zagadnienia związku między chrztem a apostołstwem świeckich, ale ukazując obszary realizacji powołania świeckich do apostołstwa, wskazuje się jego chrzcielne źródło w perspektywie skutków.

Zaangażowanie apostołskie świeckich można podzielić na dwa zasadnicze obszary. Pierwszy to działania wewnątrzkościelne, w które angażują się świeccy we współpracy z Kościołem hierarchicznym.

Polem ich działania stają się wspólnoty kościelne, w których świeccy czerpią siły z udziału w życiu liturgicznym, w pracach apostołskich, głoszeniu słowa Bożego zwłaszcza przez katechizację. Świeccy mogą spełniać rozmaite posługi, urzędy i funkcje, przysługujące im w obrębie liturgii, przekazywania wiary i wewnątrzpasterskich struktur Kościoła, czyniąc to w zgodzie ze swym specyficznym świeckim powołaniem, które różni się od powołania do posługi urzędowej. Jan Paweł II ujmuje te zadania w perspektywie posoborowej eklezjologii, gdzie wspólnota Mistycznego Ciała Chrystusa prowadzona i oświecana przez Ducha Bożego odkrywa w sobie nowe zdolności i zadania.

Duch Święty nieprzerwanie odnawiał młodość Kościoła, budząc w wielu świeckich nowe energie świętości i uczestnictwa. Świadczą o tym między innymi: nowy styl współpracy między kapłanami, zakonnikami i świeckimi, czynny udział świeckich w liturgii, w głoszeniu Słowa Bożego i w katechezie, powierzanie świeckim wielora-

---

<sup>23</sup> J. Gocko, *Kościół obecny...*, dz. cyt., s. 370-371; por. E. Weron, *Laikat i apostołstwo. Zarys teologii laikatu i apostołstwa ludzi świeckich*, Poznań 1999.

<sup>24</sup> Por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, dz. cyt., 901-903.

<sup>25</sup> Por. J. Gocko, *Kościół obecny...*, dz. cyt. s. 370.



kich posług oraz zadań, bujny rozkwit grup, zrzeżeń, ruchów duchowości i zaangażowania świeckich, szerszy i bardziej znaczący udział kobiet w życiu Kościoła i w rozwoju społeczeństwa<sup>26</sup>.

Najważniejszą przestrzenią realizacji tego apostołatu jest niewątpliwie parafia. Ona „dostarcza naocznego przykładu apostołstwa wspólnotowego, gromadząc w jedno wszelkie występujące w jej obrębie różnorakie właściwości ludzkie i wszczepiając je w powszechność Kościoła”<sup>27</sup>. Jan Paweł II zachęca w swojej adhortacji *Christifideles laici*: „Wszyscy powinniśmy odkryć poprzez wiarę prawdziwe oblicze parafii, czyli samą tajemnicę Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa”<sup>28</sup>. Najwyższy pasterz Kościoła nazywa parafię domem rodzinnym, braterskim i gościnnym, wspólnotą wiernych, wspólnotą eucharystyczną, podkreślając tym samym jej ważną rolę. Z kolei: „Wiążąc parafię z tajemnicą Chrystusa i Kościoła, Jan Paweł II ukazuje jej relację do Kościoła powszechnego, oraz do jego pełnego urzeczywistnienia w Kościele partykularnym. Parafia jawi się w tej podwójnej relacji jako pewna część całości organizmu kościelnego”<sup>29</sup>. Zadanie świeckich polega na odnawianiu i kształtowaniu parafii przez pełniejsze uczestnictwo parafian w życiu tej wspólnoty i ich większe zaangażowanie ewangelizacyjne.

Odrębną kwestią, wykraczającą poza ramy tego opracowania, jest sposób widzenia relacji między świeckimi a duchowieństwem w ramach spełniania tych zadań, czy jest to współpraca, czy też zastępowanie spowodowane wycofaniem się duszpasterzy urzędowych ze swojej misji, czy wreszcie jest to spełnianie przez świeckich ról duszpasterzy z powodu braku tych ostatnich. Odpowiedzi na te pytania nie są oczywiste i zależą w znacznej mierze od konkretnej sytuacji Kościołów lokalnych. Niezależnie od konkretnego kształtu relacji między świeckimi a duchowieństwem w dziele apostołskim konieczne jest stałe uznanie odrębności specyfiki tych dwóch podmiotów apostołstwa.

Dwa konstytutywne źródła pochodzenia Kościoła jako Ludu Bożego, chrzest i bierzmowanie, są równocześnie życiodajnym fundamentem komunii i równości wszystkich członków Kościoła, świeckich i duchownych zarazem. Świeccy jako ludzie ochrzczeni są w pełnym słowa znaczeniu włączeni przez Chrystusa w Ducha Świętego w Kościół i pełnią wraz z duchowieństwem misję powierzoną przez Chrystusa Kościołowi. Tym samym zaangażowanie ich nie ma charakteru służebnego względem działalności duchowieństwa, lecz spełniają swe własne posłannictwo<sup>30</sup>.

<sup>26</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 2.

<sup>27</sup> Sobór Watykański II, Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolorum actuositatem*, w: tenże, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, dz. cyt., 10.

<sup>28</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 26.

<sup>29</sup> Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski, *Jaka parafia u progu Trzeciego Tysiąclecia?*, w: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia*, red. R. Kempny, Katowice 2000, s. 154.

<sup>30</sup> J. Gocko, *Kościół obecny...*, dz. cyt. s. 371; por. J. Kracik, *Historyczne etapy klerikalizacji Kościoła*, „Znak” 43(1991)6, s. 57-65.

Drugim obszarem, w którym świeccy spełniają zadania apostołskie, są te sfery życia, które z natury podlegają kompetencjom świeckich. Mówi o tym adhortacja *Evangelii nuntiandi*, która w dużej mierze pobudziła świeckich do różnorodnych form współpracy w życiu i ewangelizacyjnej misji Kościoła:

Polem właściwym dla ich ewangelizacyjnej aktywności jest szeroka i bardzo złożona dziedzina polityki, życia społecznego, gospodarki; dalej, dziedzina kultury, nauki i sztuki, stosunków międzynarodowych, środków przekazu społecznego; do tego dochodzą niektóre dziedziny szczególnie otwarte na ewangelizację, jak miłość, rodzina, wychowanie dzieci i młodzieży, praca zawodowa, cierpienia ludzkie. Im więcej będzie ludzi świeckich owianych duchem ewangelicznym, odpowiedzialnych za te sprawy, oraz wyraźnie im oddanych, i im kompetentniej zdołają je wspierać oraz świadomości będą obowiązkowi zaangażowania wszystkich swoich sił chrześcijańskich, – które często zostają ukryte – tym więcej wszystkie te sprawy będą służyć budowaniu Królestwa Bożego i przynoszeniu zbawienia w Jezusie Chrystusie<sup>31</sup>.

Ojciec Święty Jan Paweł II, w Adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* mówi:

rzeczą nieodzowną, zwłaszcza dla katolików świeckich w różny sposób zaangażowanych na polu społecznym i politycznym, jest dokładniejsza znajomość społecznej nauki Kościoła. Mówiąc o zaangażowaniu politycznym świeckich, Ojcowie synodali wyrazili się w sposób następujący: Ażeby świeccy mogli czynnie realizować w polityce to szlachetne postanowienie, nie wystarczy ich do tego nawoływać, ale trzeba zapewnić im należną formację w zakresie ich społecznego uświadomienia, a zwłaszcza w zakresie społecznej nauki Kościoła, która dostarcza zasad refleksji, kryteriów ocen i wytycznych działania. Natomiast wszyscy chrześcijanie mają obowiązek występowania w obronie ludzkich praw. Tym niemniej, tylko świeccy mogą aktywnie uczestniczyć w działalności partii politycznych<sup>32</sup>.

Te dwa obszary życia i apostołskiej działalności świeckich wymagają ich zaangażowania w różnych wymiarach życia: indywidualnego, małżeńskiego, rodzinnego, zawodowego, społecznego itd. Wystarczy je tutaj tylko zasygnalizować. We wszystkich podmiotem jest ochrzczony świecki, który sam będąc adresem apostołskiej działalności Kościoła, staje się jednocześnie – na mocy chrztu i kolejnych sakramentów inicjacji – ontologicznie uzdolniony i, w konsekwencji, powołany do bycia także podmiotem apostołstwa.

To wszystko nie byłoby możliwe bez pierwszego aktu sakramentalnego – chrztu. Oznacza to, że chrzest jest rzeczywiście źródłem apostołstwa świeckich widzianego i realizowanego we wszystkich wymiarach ludzkiego życia, także, a może przede wszystkim tych dostępnych wyłącznie dla ludzi świeckich.

<sup>31</sup> Paweł VI, Adhortacja apostołska *Evangelii nuntiandi*, dz. cyt., 60.

<sup>32</sup> Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, dz. cyt., 60.

## ABSTRACT

The issue of lay apostolate understood as the engagement of the whole Church in the preaching of the Gospel must be referenced to the sacrament of baptism as its source. The source nature of baptism can be seen in several aspects. The following are the main two.

The first one is the inclusion by baptism into the Church, which is apostolic and missionary by its nature. The Church fulfills the apostolic task by both the consecrated and involved in the sacramental priesthood as well as all the baptized laity. Baptism, which includes into the Church, is the act of salvation which enables us to carry out the tasks of the Apostles.

The second aspect is the participation in the triple dignity of Christ – the priestly, prophetic and kingly. In all of these three concepts is hidden the mystery of communion with Christ, who himself being the first to preach the Gospel, enables and calls all the baptized to this task.

In both these aspects the crucial and source role is played by the sacrament of baptism.

**Keywords**

the Church, sacrament, apostolate, priesthood, vocation

## LITERATURA

- Gocko J., *Kościół obecny w świecie – posłany do świata*, Lublin 2003.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici*, w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 1996, t. 1, s. 271-377.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002.
- Komisja Duszpasterska Episkopatu Polski, *Jaka parafia u progu Trzeciego Tysiąclecia?*, w: *Nowa ewangelizacja u progu Trzeciego Tysiąclecia*, red. R. Kempny, Katowice 2000, s. 154.
- Kracik J., *Historyczne etapy klerikalizacji Kościoła*, „Znak” 43(1991)6, s. 57-65.
- Łukaszuk R., *Apostolstwo świeckich*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 1985, vol. 1, s. 830-831.
- Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*, Watykan 1976.
- Sobór Watykański II, Dekret o apostolstwie świeckich *Apostolorum actusitate*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Poznań 2002, s. 377-401.
- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Poznań 2002, s. 104-166.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekry, deklaracje*, Poznań 2002, s. 526-606.
- Szafrański A., *Apostolat*, w: *Encyklopedia katolicka*, Lublin 1985, vol. 1, s. 797-800.
- Świerzawski W., *Idźcie i nauczajcie udzielając chrztu. Sakrament chrztu*, Wrocław 1984.
- Weron E., *Laikat i apostolstwo. Zarys teologii laikatu i apostolstwa ludzi świeckich*, Poznań 1999.